

Dagen i labbet i Lund

Berättelse

Det var år 1957, i ett laboratorium i Lund. Arvid Carlsson var 34 år och arbetade som forskare. Den här dagen skulle bli en av de viktigaste i hans liv, men han visste det inte ännu.

På bordet låg några kaniner. Tidigare hade de fått ett ämne som heter reserpin. Det gjorde att kaninerna nästan inte kunde röra sig. De låg helt stilla, och deras ögonlock hängde ner. De såg trötta och sjuka ut.

Arvid var inte ensam. Hans kollegor Margit Lindqvist och Tor Magnusson var med honom. Tillsammans ville de testa en idé. Arvid trodde att kaninerna saknade ett ämne i hjärnan som heter dopamin. Han trodde också att dopamin behövs för att kroppen ska kunna röra sig.

Därför gav de kaninerna ett nytt ämne som heter L-dopa. Kroppen gör nämligen om L-dopa till dopamin. Sedan väntade de och tittade noga.

Efter en stund började något hända. En kanin lyfte på huvudet. En annan rörde på benen. Snart kunde kaninerna sitta upp och röra sig igen, precis som vanligt. Det var som om de hade vaknat.

Arvid och hans kollegor förstod att det här var stort. De hade visat att dopamin styr våra rörelser. Senare samma år, den 30 november 1957, skrev de om sitt försök i en känd tidskrift som heter Nature.

Den här upptäckten blev mycket viktig. Många år senare, år 2000, fick Arvid Carlsson Nobelpriset. Men allt började med några kaniner på ett bord i Lund.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
ett laboratorium	ett rum där forskare gör försök
en forskare	en person som tar reda på ny kunskap
reserpin	ett ämne som tar bort dopamin
ett ögonlock	huden som täcker ögat
en kollega	en person man arbetar med
dopamin	ett ämne i hjärnan
en hjärna	det vi tänker och styr kroppen med
L-dopa	ett ämne som blir dopamin i kroppen
ett försök	när man testar något för att se vad som händer
en tidskrift	en sorts tidning, här för forskare
en upptäckt	när man hittar något nytt och viktigt

Läsförståelsefrågor

1. Var och när utspelar sig berättelsen?
 1. I Göteborg år 2000
 2. I Lund år 1957
 3. I Stockholm år 1923
2. Hur var kaninerna i början?
 1. De kunde nästan inte röra sig.
 2. De sprang runt i rummet.
 3. De åt mat hela tiden.
3. Vad trodde Arvid att kaninerna saknade?
 1. Mat och vatten
 2. Dopamin i hjärnan
 3. Sömn
4. Vad hände efter att kaninerna fått L-dopa?
 1. De somnade djupt.
 2. De kunde röra sig igen.
 3. De blev ännu tröttare.
5. Stämmer påståendena? Svara *ja*, *nej* eller *det står inte i texten*.
 1. Margit Lindqvist och Tor Magnusson var med i labbet.
 2. Kaninerna fick reserpin av en annan forskare i Stockholm.
 3. Försöket skrevs om i tidskriften Nature.
6. Varför var den här dagen viktig för Arvid Carlsson? Skriv kort. (öppen fråga)
7. Texten säger att det var "som om de hade vaknat". Vad betyder det? (inferens)

Facit

1. I Lund år 1957
1. De kunde nästan inte röra sig.
1. Dopamin i hjärnan
1. De kunde röra sig igen.
1. ja b) det står inte i texten c) ja
- Exempel på svar: Han visade att dopamin styr våra rörelser, och det blev en mycket viktig upptäckt.
- Exempel på svar: Kaninerna kunde knappt röra sig förut, men efter L-dopa rörde de sig igen som vanliga, pigga djur.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten ger en närbild av ett känt försök och kompletterar biografien med plats, år och kollegor. Texten är i preteritum och passar för att öva dåtid samt tidsord (tidigare, efter en stund, senare). Tema: nyfikenhet och hur ett försök kan ge en stor upptäckt.

Diskussionsfrågor

- Arvid testade en idé som han trodde på. Har du någon gång velat testa en egen idé?
- Varför är det bra att arbeta tillsammans med andra, som Arvid gjorde med Margit och Tor?
- Vad tror du Arvid kände när kaninerna började röra sig igen?
- **Skriv (4 meningar):** Skriv om en gång då du eller någon du känner lärde sig något nytt och viktigt.

Källor och faktagranskning

- Arvid Carlsson – Wikipedia: https://sv.wikipedia.org/wiki/Arvid_Carlsson
- Arvid Carlsson – Facts, NobelPrize.org: <https://www.nobelprize.org/prizes/medicine/2000/carlsson/facts/>
- Arvid Carlsson | Biography, Nobel Prize, & Facts, Britannica: <https://www.britannica.com/biography/Arvid-Carlsson>
- In memory of Arvid Carlsson (1923-2018), Göteborgs universitet: <https://www.gu.se/en/news/in-memory-of-arvid-carlsson-1923-2018>
- Arvid Carlsson – obituary, The Lancet: [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(18\)31806-3/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(18)31806-3/fulltext)

Faktagranskad i juni 2026. Nyckelfakta: Arvid Carlsson föddes 25 januari 1923 i Uppsala och dog 29 juni 2018 i Göteborg. Han tog läkarexamen i Lund 1951 och blev professor i farmakologi vid Göteborgs universitet 1959. På 1950-talet visade han att dopamin är en egen signalsubstans i hjärnan och att brist på dopamin är kopplad till Parkinsons sjukdom. Hans forskning ledde till behandlingen med L-dopa. Han fick Nobelpriset i fysiologi eller medicin år 2000 tillsammans med Paul Greengard och Eric Kandel "för deras upptäckter rörande signalöverföring i nervsystemet". Inga större osäkerheter i grundfakta. Bilden är fri (CC BY-SA 3.0, foto Vogler, 2011, via Wikimedia Commons).

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.